

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060202

DOM
2018-12-13
Stockholm

Mål nr
P 8653-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-09-12 i mål nr P 461-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A-B.B.
2. S.B.
3. K.L.
4. L.L.
5. H.W.
6. I.W.

Motpart

Oskarshamns kommun, Box 706, 572 28 Oskarshamn

SAKEN

Detaljplan för del av fastigheten XX m.fl. fastigheter, Saltviks hamn i Oskarshamns kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avvisar H.W.s och I.W.s överklagande.
2. Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandena om syn.
3. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Kommunfullmäktiges i Oskarshamns kommun beslut den 11 april 2016, dnr KS 2016/000122-2, § 33, att anta detaljplan för del av fastigheten XX m.fl. fastigheter, Saltviks hamn i Oskarshamns kommun.

Dok.Id 1449152

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A-B.B. och **S.B.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra detaljplanen på så sätt att framkomligheten på tillfartsvägen till deras fastighet ska säkerställas och att tillfartsvägen till deras fastighet ska fortsätta fram till åtminstone fastighetens nordöstra gräns. De har vidare, som det får förstås, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen håller syn på platsen.

K.L. och **L.L.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen. De har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen håller syn på platsen.

H.W. och **I.W.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Oskarshamns kommun har i första hand motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. Kommunen har i andra hand medgett att Mark- och miljööverdomstolen undantar områden markerade med y₁ enligt fem olika redovisade alternativ eller en kombination av de redovisade alternativen. Kommunen har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen håller syn på platsen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A-B.B. och **S.B.** har anfört i huvudsak detsamma som i underinstanserna och har tillagt bl.a. följande:

För att öka framkomligheten på deras tillfartsväg har de föreslagit att det nya villaområdet flyttas norrut så att dess södra tomt inte tangerar deras norra tillfartsväg, att denna tomt tas bort från detaljplanen eller att tomten också omfattas av planbestämmelsen y₁. Kommunens första alternativ till undantag från detaljplanen uppfyller ett av deras yrkanden, nämligen att förlänga norra tillfartsvägen till deras nordöstra gräns.

K.L. och **L.L.** har anfört i huvudsak detsamma som i underinstanserna och har tillagt bl.a. följande:

De ifrågasätter vad som utgör de särskilda skälen för att upphäva strandskyddet. De ifrågasätter också att underinstanserna haft fog för sin bedömning avseende påverkan på riksintressena och i fråga om en miljökonsekvensbeskrivning behövs.

H.W. och **I.W.** har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen.

Kommunen har anfört i huvudsak följande:

Tillfartsväg till fastigheten YY säkerställs i söder mot lokalgatan Ovädersleden och i norr över naturmark med egenskapsbestämmelse y₁ ”marken ska vara tillgänglig för in- och utfarter från angränsande fastigheter”. Denna utformningsbestämmelse motsvarar den tillfart som i dag används av fastigheten. Den ytterligare sträckning som fastighetsägarna hänvisar till har aldrig använts som tillfart då tomtgränsen här till stor del består av en klippvägg. Bredden på området att ta sig till YY mellan fastigheten YX och de nya föreslagna tomterna är 6,5 meter, dvs. bredare än vägarna i planområdet är i nuläget och även efter föreslagna breddningar.

Syftet vid utformningen av detaljplanen var att bevara så mycket som möjligt av befintlig karaktär och terräng samt visa skälig hänsyn till befintliga fastigheter inom området. Detta medförde bland annat att naturmark som låg i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i så stor utsträckning som möjligt skulle bevaras. De befintliga vägnas slingriga sträckning behölls och fastigheter som har tillfartsväg över naturmark ska även fortsättningsvis kunna använda samma tillfartsväg. Behovet att möjliggöra tillfartsväg över allmän plats reglerades då med egenskapsbestämmelse y₁. Planbestämmelsen tjänar därmed syftet att all kvartersmark även fortsättningsvis ska kunna fortsätta användas på ett optimalt sätt och att alla ägare av kvartersmark ska kunna använda sig av de allmänna platser som avser gator. Detta genom att specificera var mindre in- och utfartsvägar för fordonstrafik får lokaliseras. Syftet med

planbestämmelsen har inte varit att privatisera området utan att möjliggöra att en mindre väg för fordonstrafik får finnas. Ingen förlorar någon rättighet utan detaljplanen säkerställer och förtydligar fastigheternas rättigheter, vilka i sig är förenliga med planens syfte. Det har inte ansetts skäligt kostnadsmässigt att bygga ut kommunal lokalgata inom detta område.

Syftet är inte att det ska bildas en gemensamhetsanläggning inom naturområdet, utan att det ska fortsätta skötas av ägaren av fastigheten XX, vilket framgår av planbeskrivningen. Detta säkerställer en fortsatt enhetlig förvaltning och skötselråd är framtagna i planbeskrivningen för detta ändamål. Naturområdet inom planen är för geografiskt omfattande för att det ska anses rimligt att fastighetsägarna inom området ska sköta om och bekosta detta gemensamt.

Det finns mot den angivna bakgrunden lagstöd för planbestämmelsen om att allmän plats, natur, ska vara tillgänglig för in- och utfarter till/från angränsande fastigheter och att planbestämmelsen även är genomförbar. Planbestämmelsen är ändamålsenlig och lämplig.

Länsstyrelsen, som bevakar frågor om riksintressen, miljö kvalitetsnormer, strandskydd och hälsa, har valt att inte överpröva kommunens beslut att anta detaljplanen. Under planarbetet har inventeringar och analyser gjorts där utformning av planen noga övervägts för att inte skada naturvärden eller riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har inte haft några synpunkter på att strandskyddet upphävs i planen. De särskilda skäl som kommunen angett för upphävande av strandskydd är således i överensstämmelse med lag. I samråd med länsstyrelsen gjordes bedömningen att någon betydande miljöpåverkan inte skulle uppstå och att en miljökonsekvensbeskrivning inte behövde upprättas. Det har i överklagandena inte framkommit något som talar för att en miljökonsekvensbeskrivning krävs.

REMISSYTTRANDEN

Boverket har anfört i huvudsak följande:

Boverket anser att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva planen i sin helhet. Det saknas lagstöd för att inom allmän plats, natur, bestämma att marken ska vara tillgänglig för in- och utfarter från enskilda fastigheter. Att genomföra detaljplanen genom att bilda en rättighet för en enskild fastighet på allmän plats anses inte förenligt med detaljplanen och har därmed inget lagstöd.

En allmän plats är avsedd att användas för allmänheten om det är kommunalt huvudmannaskap och för en grupp av fastigheter om det är enskilt huvudmannaskap. Att använda en planbestämmelse om enskilt utnyttjande på samma yta som ska vara tillgänglig för en större grupp innebär att bestämmelserna blir oförenliga.

I detaljplanen har bestämmelserna y_1 och y_2 angetts under rubriken ”Utformning av allmänna platser”, vilket kan tyda på att kommunen ansett det vara en utformningsbestämmelse. Utformningsbestämmelser har stöd i 4 kap. 5 och 8 §§ plan- och bygglagen. Utformningsbestämmelser används för att precisera den standard som den allmänna platsen ska ha. Inom allmän plats, natur, kan det till exempel handla om lekplatser, dammar eller gångvägar som är allmänt tillgängliga. En utformningsbestämmelse kan inte reservera mark för enskilda ändamål till en eller flera utpekade fastigheter. Bestämmelsen y_1 kan därför inte anses vara en utformningsbestämmelse med stöd i plan- och bygglagen.

Bestämmelsen y har av tradition använts för markreservat, vilket är en bestämmelse om markens bebyggande. Bestämmelser om markreservat ger dock ingen rättighet att använda marken utan för det krävs också avtal, servitut eller dom. Markreservat regleras i 4 kap. 6 § och 18 § första stycket plan- och bygglagen och kan endast omfatta anläggningar m.m. för allmänna ändamål eller för gemensamhetsanläggningar. Det finns med andra ord inte något stöd för att reservera mark för enskilda fastigheters in- och utfart på allmän plats i plan- och bygglagen.

Att bilda servitut för en enskild fastighet på allmän plats anses inte förenligt med detaljplanen och kommer därför att hindra en rättighetsbildning enligt 3 kap. 2 § fastighetsbildningslagen och 9 § anläggningslagen.

I detaljplanen har inte tagits hänsyn till befintliga servitut och dess utbredning. Det har exempelvis inte redogjorts för konsekvenserna för de befintliga servitut för enskilda fastigheter som nu kommer hamna inom allmän plats, natur och lokalgata.

Kommunen har medgett att domstolen undantar områden markerade med planbestämmelsen y. Genom att undanta områden för infart mitt inne i en detaljplan kan inte lämpligheten för den kvartersmark som infarten leder till anses prövad, eftersom kommunen då bedömt bostadsfastigheter som lämpliga utan att planen kan garantera dess tillfart. Planen ska därför upphävas i sin helhet.

Lantmäteriet har anfört i huvudsak följande:

Enligt 4 kap. 8 § första stycket 2 plan- och bygglagen får kommunen i en detaljplan bestämma hur allmänna platser som har enskilt huvudmannaskap ska användas och utformas. Vad som får regleras inom ramen för utformning av allmän plats regleras främst genom 4 kap. 10 § plan- och bygglagen, där det står att kommunen får bestämma om vegetation och om markytans utformning och höjdläge.

Avsikten med formulering av den första delen av planbestämmelsen y₁, ”marken ska vara tillgänglig för in- och utfarter”, skulle kunna tolkas vara att inom just dessa delar av området med natur ska/får finnas vägar för fordonstrafik. Med ordet in- och utfart menas alltså en väg för fordonstrafik, dvs. en yta för fordonstrafik genom naturområdet. Det är möjligt att specificera och därigenom lokalisera var vägar för fordonstrafik ska passera genom ett område för allmän plats, natur genom en egenskapsbestämmelse, en utformningsbestämmelse, om detta.

Det är däremot inte möjligt att med stöd av 4 kap. 10 § plan- och bygglagen peka ut vem eller vilka som ska ges rätt att nyttja en sådan väg. Tolkningen av planbestämmelsen skulle kunna vara att den endast innebär ett förtydligande av att

dessa vägar ska tjäna som in- och utfarter för att all kvartersmark ska kunna användas optimalt och att alla ägare av kvartersmark ska kunna använda sig av de allmänna platser som avser gator. Lagstöd för planbestämmelsen y₁ finns därmed i 4 kap. 10 § plan- och bygglagen genom att med in- och utfarter menas vägar genom område redovisat som natur och tillägget ”till/från angränsande fastigheter” innebär bara ett förtydligande av vad som menas med in- och utfarter. Eftersom bestämmelsen är en bestämmelse om utformning, men inte någon bestämmelse om markreservat eller rättighetsområde, kan det ifrågasättas om den formulering som använts i planbestämmelsetexten är ändamålsenlig och lämplig.

Ett genomförande av områdena y₁, i den bemärkelsen att berörda kvartersmarksfastigheter ges säkerställd rätt att använda dem, synes vara möjligt. Däremot är det inte säkert att detta sker på det sätt, eller inom den tid, som berörda fastighetsägare och kommunen kan ha antagit och förutsatt under planens framtagande. Det föreligger därmed en risk att den valda planbestämmelseutformningen ger ett felaktigt intryck om vad genomförandet kan komma att innebära. Det kan därmed ifrågasättas om den valda formuleringen är ändamålsenlig och lämplig. En enklare formulering, t.ex. att inom området ska eller får finnas en väg, hade varit fullt tillräcklig för att nå sitt syfte. Hur tillgången till väg rättsligt säkerställs och hur kostnader för istandsättning och drift av sådan väg ska fördelas får sedan avgöras vid genomförandet. Rätten till väg prövas således i genomförandet i första läget genom prövning av om vägen ska ingå i en gemensamhetsanläggning och sedan i andra läget genom prövning av bildande av en enskild rättighet. Kommunen bör dock redovisa de olika alternativen för genomförande och dess konsekvenser i planbeskrivningen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Avvisning av överklagande

Det har framkommit att H.W. och I.W. inte längre äger fastigheten XY. De kan därför inte längre anses berörda av beslutet att anta planen på ett sätt som ger dem rätt att överklaga. Deras överklagande ska därför avvisas.

Riksintressen, upphävande av strandskydd, miljökonsekvensbeskrivning m.m.

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens bedömning i de frågor K.L.s och L.L.s överklagande omfattar. Det saknas därför skäl att upphäva planen med anledning av vad de anfört.

Tillfartsväg till fastigheten YY

A-B.B.s och S.B.s överklagande innehåller invändningar mot utformningen av den tillfartsväg till deras fastighet som enligt plankartan går över allmän platsmark, natur, och som reglerats genom planbestämmelsen y₁. Överklagandet innehåller även frågor om det servitut som de framhållit finns för tillfartsväg till deras fastighet. Mark- och miljööverdomstolen gör med anledning av innehållet i deras överklagande följande överväganden.

Det får generellt anses möjligt att inom ett område för allmän plats, natur, specificera och lokalisera allmänt tillgängliga gångvägar eller vägar för fordonstrafik med stöd av 4 kap. 8 och 10 §§ plan- och bygglagen (2010:900). Så som kommunen i detta fall utformat planbestämmelsen y₁ kan den emellertid inte tolkas på något annat sätt än att avsikten varit att peka ut vilka fastigheter som ska ges rätt att nyttja den aktuella vägen, vilket saknar stöd i nämnda bestämmelser. Planbestämmelsen y₁ saknar därför stöd i plan- och bygglagen.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar vidare att kommunen inte tydligt har redovisat hur genomförandet av planbestämmelsen y₁ är tänkt att ske eller vilka konsekvenser det kommer att få för enskilda. Att bilda servitut för en enskild fastighet på allmän plats är inte förenligt med detaljplanen och kommer därför att hindra en rättighetsbildning enligt 3 kap. 2 § fastighetsbildningslagen (1970:988) och 9 § anläggningslagen (1973:1149). Planbeskrivningen innehåller inte heller någon redovisning av konsekvenserna för de befintliga servitut för enskilda fastigheter som kommer att hamna inom allmän platsmark. Det anförda innebär enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning att kommunen inte i tillräcklig grad har uppfyllt kravet att det i planbeskrivningen ska redovisas hur planen är avsedd att genomföras bl.a. i fråga om vilka fastighetsrättsliga åtgärder som behövs och vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna enligt 4 kap. 33 § första stycket 3 och tredje

stycket plan- och bygglagen. Inte heller är kravet att detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande i 4 kap. 36 § plan- och bygglagen uppfyllt.

Mot bakgrund av det anförda finns skäl att upphäva planen. Kommunen har begärt att domstolen i sådant fall i stället undantar vissa delar av planen så att resterande del kan fastställas. Mark- och miljööverdomstolen bedömer emellertid att ändringar av det slag kommunen har förordat kräver ny granskning. Planen ska därför upphävas i sin helhet.

Syn

Vid den bedömning Mark- och miljööverdomstolen har gjort saknas skäl att hålla syn. Yrkandena därom ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Hans Nyman, tekniska rådet Karina Liljeroos samt tf. hovrättsassessorn Ida Ståhle, referent.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-09-12
meddelad i
Växjö

Mål nr P 461-17

PARTER

Klagandena

1. A-B.B.

2. S.B.

3. J.H.

4. K.L.

5. L.L.

6. H.W.

7. I.W.

Motpart

Oskarshamns kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut den 10 januari 2017 i ärende nr 403-3526-2016,
se bilaga 1

Dok.Id 411846

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00–16:00

SAKEN

Detaljplan för del av fastigheten XX m.fl., Saltviks hamn i Oskarshamns kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om syn.
2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Oskarshamns kommun (kommunen) beslutade den 11 april 2016, § 33, att anta detaljplan för del av XX. m.fl., Saltviks hamn. Syftet med detaljplanen är bl.a. att fastlägga mark- och vattenanvändningen inom ett befintligt fritidshus- och bostadsområde. Genom detaljplaneläggningen avses att möjliggöra en utbyggnad av nya, attraktiva och naturnära bostadstomter inom cykelavstånd till centralorten Oskarshamn. Detaljplanen innebär bl.a. att ca 40 fastigheter/tomter tillkommer samt att befintlig småbåtshamn utökas med ca 25 båtplatser.

Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Kalmar län (länsstyrelsen) som i beslut den 10 januari 2017 avslog överklagandena.

Länsstyrelsens beslut har nu överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

A-B.B. och S.B. yrkar att mark- och miljödomstolen ska förbättra framkomligheten till deras fastighet och ändra detaljplanen enligt deras förslag. De yrkar vidare att mark- och miljödomstolen håller syn. Till stöd för sina yrkanden anför de i huvudsak följande. De vidhåller vad som anförts tidigare i ärendet och framhåller även följande.

Länsstyrelsen har på s. 18 i sitt beslut skrivit ”Vad gäller det servitut som några klaganden har åberopat konstaterar länsstyrelsen att detaljplanen säkerställer rätt för de aktuella fastigheterna att ha vägenslutning till Ovädersleden. Vad klaganden har åberopat om servitutet saknar därför betydelse för frågan om planens antagande enligt länsstyrelsens bedömning”. Länsstyrelsens yttrande vittnar om den ovilja som finns att söka lösning på problemet med förbättrad framkomlighet.

Beträffande en vägenslutning till Ovädersleden direkt från deras fastighet är sådan i praktiken omöjlig, då fastigheten till största del utgörs av ett stort, brant berg mot Ovädersleden. Att anordna en vägenslutning här låter sig inte göras utan en total

omdisponering, flytt av hus och omfattande markplanering. Allt detta till orealistiska ekonomiska kostnader.

Länsstyrelsen anser också att det som klagandena åberopat om servitutet saknar betydelse för frågan om planens antagande. Om inte A-B.B.s och S.B.s förslag för att säkerställa tillgängligheten till fastigheten bifalls önskar de få bättre och i praktiken genomförbara förslag redovisade av länsstyrelsen och Oskarshamns kommun.

Fastigheten kommer vidare minska i värde om inte mark- och miljödomstolen undanröjer länsstyrelsens och kommunens beslut i de delar som gäller framkomlighet till A-B.B.s och S.B.s fastighet.

Sammanfattningsvis vill de åter förtydliga sin två krav. Framkomligheten på tillfartsvägen till deras fastighet ska säkerställas i enlighet med deras ingivna önskemål och tillfartsvägen till deras fastighet ska inte avslutas som angivits på den framtagna detaljplanen, utan fortsätta till åtminstone deras fastighets nordöstra gräns.

Jim Håkansson yrkar, såsom det får förstås, att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut att anta detaljplanen. Till stöd för sitt yrkande anför han i huvudsak följande.

Tidigare åberopade frågor är inte besvarade. Länsstyrelsens svar är generellt skrivna likt tidigare instans. Samma förhållningssätt som använts genom hela processen har anammats och därför blir svaren på frågeställningarna fortsatt otydliga eller obesvarade.

L.L. och K.L. yrkar, såsom det får förstås, att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut att anta detaljplanen. Till stöd för sitt yrkande anför de i huvudsak följande. De vidhåller vad som anförts tidigare i ärendet och framhåller även följande.

Beslutet ska ändras så att ingen bebyggelse tillåts i det aktuella området då beslutet strider mot 2 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Den mest lämpade användningen av området, som bl.a. inrymmer två s.k. nyckelbiotoper och är av riksintresse för det rörliga friluftslivet och naturvården, är inte exploatering för villabebyggelse. Att anlägga villaområde på dylik mark kan inte definieras som ”användning, som ur allmän synpunkt medför god hushållning”. Ett orört stycke natur av denna dignitet kan upplevas och nyttjas av alla medborgare ”från allmän synpunkt”. I ett framtida villaområde endast av ett fåtal.

Hänsyn bör också tas till det faktum att det i områdets omedelbara närhet finns exploateringsbara markområden utan tillnärmelsevis lika kraftig inverkan på landskapets natur, kultur och miljö.

Placeringen av den föreslagna exploateringen för villabebyggelse på fastigheten XX är ytterst olämplig och ett klart brott mot 2 kap. 2 § PBL p.g.a. områdets allmänt omvittnade generella naturskönhet och stora betydelse ur miljö- och natursynpunkt samt för dess stora potential för nuvarande och framtida rörligt friluftsliv. Allt detta verifierat bl.a. genom att två stycken nyckelbiotoper ligger inom området. L.L. och K.L. föreslår en annan placering av exploateringen. Därmed, anser de, att även vatten- och avloppsfrågan enkelt kan lösas genom anslutning till befintligt nät inom Lilla Saltviks samhälle. Avståndet till östersjökusten blir i stort sett detsamma, men påverkan på känslig natur- och kustmiljö betydligt mindre.

I.W. och H.W. yrkar att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut att anta detaljplanen. Till stöd för sitt yrkande anför de i huvudsak följande.

Detaljplanen står i strid med plan- och bygglagstiftning såväl som miljölagstiftning. Hänsyn har inte tagits till klagandenas intressen under planläggning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB) saknas.

Avsaknad av MKB samt otillräcklig analys av miljö- och hälsokonsekvenser

En MKB bör upprättas med hänvisning till den betydande miljöpåverkan ett genomförande av detaljplanen kan väntas ha på området (se prop. 1994/95:230 s. 78).

Denna påverkan har bl.a. sin grund både i det ianspråktagande av mark som i vissa delar har både unik vegetation och djurliv samt den kraftigt expanderade verksamhet vid småbåtshamnen.

Av 6 kap. miljöbalken (1998:808), MB, samt förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905), MKBF, följer att betydande miljöpåverkan ska prövas mot MKBF bilaga 3. Den miljöanalys kommunen presenterar tar inte hänsyn till potentiella störningar av miljön i vatten till följd av småbåtshamnens verksamhet och beaktar inte naturens särdrag i Saltvik.

I behovsbedömningen fastslår kommunen att någon inventering av undervattensvegetationen inte har gjorts, men hänvisar till den inventering som gjorts vid Rotvik Skafter år 2002. Denna vik är i det närmaste helt fri från motorbåtar. Kommunen har uppgett att området ligger 200 meter söder om småbåtshamnen. Det är emellertid fel. Det är 300 meter till vikens mynning och omkring en halv kilometer till vad som framstår vara mätpunkten.

Att en mindre vik utan större genomströmmande vatten expanderar båthamnsverksamheten till totalt ca 140 båtplatser bör inte accepteras utan en mer ingående bedömning av miljöhänsyn (se MÖD 2007:57). Invid denna bedömning bör en så kallad projekt-MKB aktualiseras genom 4 kap. 34 § 4 punkten PBL gällande hamn för fritidsbåtar, vilket genomförs beaktat kriterier till MKBF bilaga 2. Här bör särskilt belysas punkt 1 e) angående föroreningar och störningar samt risken för att kvalitetsnormer överträds under punkt 2 enligt MKBF i bilaga 2.

Stockholms Universitet har genomfört en studie under arbetsnamnet Föroreningar av båtuppläggningsplatser – en sammanställning av utförda undersökningar i svenska kustkommuner. Slutsatsen i studien är att i stort sett samtliga båtuppläggningsplatser har ansetts vara föroreningsskadade. Sedimentprov vid småbåtshamnar

i Stenungssunds kommun visade att halten av föroreningar är högst på platser där båtar tagits upp ur vattnet och sedan spolats av utan rening av spolvattnet. Så sent som 2012 publicerades ett resultat av undersökningar genomförda av Länsstyrelsen i Västra Götalands län & Havs och Vattenmyndigheten angående föroreningar i småbåtshamnar – ”vattnet i dagvattenbrunnar är kraftigt förorenat, vilket i sin tur indikerar att spridning via ytvattenavrinning från båtupptagsplatser är betydelsefull”. Närboende har även i många år kunnat skåda ytrester av olja på vattnet dagligen under båtsäsong.

En fördjupning av ovan nämnda studier visar på att uppläggningsplatser för båtar resulterat i skadad mark då slipning/tvätt sker i samband med uppläggning. Uppläggning på land har i alla år skett vid bryggorna och i vattnets direkta närhet utan bygglöv, vilket varit föremål för tidigare ärende bl.a. genom Byggnadsnämndens beslut den 22 april 1998.

Även om bedömningen bör bli densamma, kan utgångspunkten för bedömningen av om betydande miljöpåverkan föreligger genom expansionen av båthamnen inte anses tas i dagens situation oaktat båthamnens historia. Under 90-talet var det en mycket begränsad verksamhet vid bryggorna. Därefter har verksamheten gradvis utökats till de 45 båtplatser som enligt kommunen ska finnas idag. Att båthamnen expanderas till att inrymma 74 båtplatser med upptagningsplats för dessa båtar ska bedömas utifrån den förändring som skett de senaste 15 åren.

Vad gäller de rödlistade arter och känsliga djurliv som hänvisats till genom Biologiska föreningens och Oskarshamnsbygdens fågelsällskaps samrådsyttrande bör även dessa ensamt utgöra skäl för kommunen att företa en MKB. I MÖD 2014:4 upphävdes en detaljplan där MKB inte föregått fullmäktiges beslut med hänvisning till risken för att den rödlistade grönfläckiga paddans livsmiljö riskerade skadas, då det fanns stöd för att dessa bebodde det aktuella området. En MKB borde således ha upprättats.

Konsekvenserna av exploateringen medför buller, vilket kommunen bedömt som marginellt. Kommunen hanterar frågan om buller precis som miljöfrågan i övrigt genom att anslå att den är liten eller ingen påverkan och undgår därigenom skyldigheten att ange stöd för de påståenden som lämnas. I synnerhet framstår det som klart gällande avsaknaden av MKB, som krävs för att kunna dra de slutsatser kommunen drar gällande närområdet och påverkan på djurliv och vegetation.

Intrång i intilliggande fastigheter

Realiseras den aktuella detaljplanen innebär detta en betydande värdeminskning av de närmast intilliggande fastigheterna. I.W.s och H.W.s fastighet ligger nära båthamnen. Längst ut på bryggorna finns även de största båtar-na och segelbåtarna, vilket placerar dessa mycket nära deras fastighet. Härutöver tillkommer bojar till båtarna. Även om det inte bör vara godtagbart med hänsyn till miljöhänsyn m.m. att förlänga eller vända någon av bryggorna, vore ett planförslag som tar hänsyn till I.W.s och H.W.s fastighet endast godta att den bryggan som nu är vänd förlängs samt att den bryggan som nu ligger utmed fastlandet förblir liggandes så. I tredje hand bör ingen förlängning av den bryggan tillåtas om den vänds. En detaljplan i Norrtälje kommun upphävdes då planens för-delar för allmänheten inte ansågs överväga de olägenheter den kunde medföra för enskilda med anledning av värdeminskning på omkringliggande fastigheter.

Många båtar följer inte vikens hastighetsbegränsningar, vilket innebär buller och obehag till följd för närboende (se prop. 2013/14:128). Kommunens bedömning är att hastighetsbegränsning är nog för att tillgodose närboendes behov, men detta kan inte anses tillräckligt. Utvidgningen omöjliggör bad i samband med fastigheterna och utmed vägen placerad badplats. Hela viken blir, inte minst genom expansionen av båthamnen, så exploaterad att det bör anses förenat med stor fara att vistas i vattenet.

Området är mycket belastat av båttrafik. Till detta tillkommer även trafik under somrarna av båtar som inte har sin landplats i viken. Kommunen förringar denna olägenhet, både för närboende och miljö.

Val av plats för anläggande av småbåtshamn

Oaktat frågan om vilket behov som finns för ett utökat antal båtplatser just i Boviken krävs överväganden vad gäller val av plats för en sådan verksamhet i enlighet med 2 kap. 6 § första stycket MB. Om en MKB genomförts på ett korrekt sätt skulle även kommunen tvingats överväga alternativa platser mer ingående både för toterna på strandskyddad mark samt båthamnen för att tillgodose de intressen som hänvisas till i den frågan.

Bestämmelsen omfattar all verksamhet och alla åtgärder som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet (se prop. 2005/06:182 s. 124). Lokaliseringsbestämmelsen omfattar såväl val av plats för hela verksamheten som placeringar av enskilda enheter inom verksamheten. Bestämmelsen ska tillämpas både på ny verksamhet, vid ändringar i befintlig verksamhet och vid omprövning av befintlig verksamhet. En skälighetsavvägning enligt 7 § ska ske vid tillämpningen av paragrafen. Vid en sådan bedömning skulle det sannolikt i de flesta fall av befintliga verksamheter framstå som orimligt att kräva en omlokalisering av hela verksamheten. Det finns dock i detta fall tillräckligt starka skäl för att inte godta en expansion av verksamheten så som historiskt skett. Hänvisning görs till MÖD 2003:95 där kraven i 2 kap. MB inte ansågs uppfyllda samt till MÖD 2008:44 vad gäller otillräcklig utredning av alternativa lokaliseringar.

I.W. och H.W. uppmanar kommunen att istället utöka antalet båtplatser genom att utöka antalet båtplatser i närområdet. I Boviken finns möjlighet att utöka antalet båtplatser genom expansion. Kommunen har i detta område bättre förutsättningar att utöka antalet platser motsvarande det förslag som nu förts fram genom den föreslagna detaljplanen och samtidigt uppfylla MB:s krav på god miljö.

Trafiksituationen

Kommunen sammanfattar trafikanalysen med att ”trafiken kommer öka i viss mån i Saltvik om fler bostadshus byggs i området”. I.W. och Håkan Wester-

ling är som närboende övertygade om att kommunen underskattar den allt mer problematiska trafiksituationen i Saltvik. Inte bara fler boende i området planeras, utan även ytterligare nära 30 båtplatser och en utökad hamnverksamhet vid Ovädersleden. Som påtalats för kommunen under många år är situationen som den är nära ohållbar under fina sommardagar. Då lockas inte bara båtägare till att besöka bryggorna utan en stor tillströmning av bilar anländer på grund av områdets närhet till den tungt trafikerade E22:an, vid vilken skyltning till Glabo båthamn finns utmärkt.

Större delen av de som hyr båtplatser är inte direkta närboende och det finns ingen anledning att anta att den andelen förändras genom expansionen av hamnen. Detta innebär att många färdas med bil på Matrosvägen och Ovädersleden ner till båtområdet. Många av dessa kommer via E22, med köbildning vid den så kallade spanska avfarten vid E22 som följd. Kommunens svar på Trafikverkets samrådsyttrande kan inte anses tillräckligt sett till det riksintresse som hotas vid E22.

Kommunen har i flera delar underlåtit att göra adekvata mätningar som grund för den plan de presenterat. Även mätningar tidigare år har kritiserats av närboende. Detaljplanen har stor inverkan på de närboendes vardag och det måste krävas bättre data till grund för de förslag kommunen presenterat, i synnerhet när trafikförhållandena under många års tid kritiserats av boende i Saltvik och kringliggande område.

Vägarna bör ledas runt den täta bebyggelsen för att undvika de små byvägarna som idag är tungt belastade. Dessa är heller inte möjliga att vidga på grund av den bebyggelse som finns i direkt anslutning till vägen. Trafiken bör förläggas via Bästemsbacken och vidare runt via Kvarnviksvägen. Även passagen mellan E22 och samhället bör granskas och förbättras omgående.

Strandskydd

Dispens kan ges om det behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, 7 kap. 18 c § 5 punkten MB.

Kommunen grundar sin uppfattning på Regeringsbeslut S/2012/4132/PBB. I beslutet anger regeringen dock endast att tätortsutveckling kan utgöra ett angeläget skäl.

I.W. och H.W. delar inte kommunens uppfattning att detta är ett sådant. En separat prövning för Glabo bör leda till slutsatsen att dessa situationer inte är jämförbara på ett sådant sätt att de bör behandlas som sådana. I rege-ringsbeslutet var exempelvis omständigheterna så att tätorten helt var uppbyggd kring det berörda vattendraget. Det är alltså så att fastigheterna inte ska vara möjliga att placera någon annanstans, vilket i detta fall tycks tvivelaktigt.

Gällande småbåtshamnen kan denna utvidgning av verksamheten naturligen inte ske utanför strandskyddat område. Dispens bör dock inte meddelas för ett så stort område som antagits av kommunen. Stora segelbåtar som placeras långt ut på bryggorna upptar ett mycket stort område av den inre viken och hindrar allmänheten från att beredas tillträde till området. De bojar som i samband med detta placeras långt ut från bryggorna utgör sådan anordning i vatten som kan anses strida mot strandskyddets syften (S-G Jonzon, Naturvårdslagen – En kommentar, Norstedts, 1988, s. 110 samt Naturvårdsverkets allmänna råd). Området för dispens bör därför begränsas snävare än vad kommunen antagit.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser m.m. framgår i huvudsak av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolen bedömer inledningsvis att förhållandena på platsen är tillräckligt väl beskrivna i målet. Domstolen bedömer därför att syn på platsen i detta fall är obehövligt. Yrkandet om syn ska därför avslås.

Prövningsramen

Planläggning av mark och vatten är en kommunal angelägenhet, enligt bestämmelserna i 1 kap. 2 § PBL. Det innebär att kommunens bedömningar i en detaljplan väger förhållandevis tungt. I ett mål avseende en överklagad detaljplan är prövningen begränsad till om kommunen handlagt planärendet på ett formellt riktigt sätt samt om kommunen gjort en riktig bedömning vid avvägning mellan motstående enskilda intressen samt motstående enskilda och allmänna intressen. Av detta följer att mark- och miljödomstolen inte på eget initiativ eller på uppmaning av de kla-

gande kan göra ändringar i detaljplanen eller föreslå att andra områden nyttjas för exploatering. Domstolen kan endast pröva vad som prövats i planärendet och godta eller upphäva detaljplanen i sin helhet.

Detaljplanens påverkan på bildade servitut

Som A-B.B. och S.B. anför finns idag ett servitut till förmån för bl.a. deras fastighet YY. Servitutet möjliggör angöring av fastigheten norrifrån. I detaljplanen är området utlagt som Natur men med egenskaps-beteckningen y_1 , vilket innebär att "Marken ska vara tillgänglig för in- och utfarter till/från angränsande fastigheter". Det innebär att detaljplanen möjliggör fortsatt angöring till fastigheten YY norrifrån. Dock är kommunen inte huvudman för den delen av naturmarken där utfarten till/från YY möjliggörs. Det innebär att underhållet av tillfartsvägen inte åvilar kommunen. A-B.B. och S.B. har i sitt överklagande även anført att tillfartsvägen ska förlängas till deras fastighets nordöstra gräns. I detaljplanen sträcker sig tillfartsvägen endast till den västra delen av fastigheten YY. Mark- och miljödomstolen bedömer att detaljplanen tillräckligt säkerställer rätt för fastigheten YY att ha alternativ väganslutning till Ovädersleden. Kommunen har därmed tagit hänsyn till befintligt servitut. Detaljplanen kan således inte anses ha sådana brister att den ska upphävas på grund av vad A-B.B. och S.B. har anført. Deras överklagande ska därför avslås.

Strandskydd och riksintressen

Det aktuella planområdet berör områden som bedömts vara riksintresse för friluftsliv och naturvård enligt 3 kap. 6 § MB. Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund omfattas av riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB. Kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp omfattas av riksintresse för kust och skärgård enligt 4 kap. 4 § MB. Det aktuella området omfattas vidare av strandskydd.

Enligt 4 kap. 17 § PBL får kommunen i en detaljplan upphäva strandskyddet enligt 7 kap. MB för ett område, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att

ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Bestämmelserna i 7 kap. 18 c-18 g §§ MB ska tillämpas på detaljplanebestämmelser om upphävande av strandskydd. Prövningen av upphävande av strandskydd ska inte påverkas materiellt av att den sker i samband med detaljplaneläggning. Reglerna ska i princip vara desamma som vid prövning av en dispens från strandskyddet (se prop. 2008/09:119 s. 50). Länsstyrelsen ska, efter att den fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra, eller upphäva en detaljplan, besluta om den ska överpröva beslutet att anta planen. En överprövning ska göras bl.a. om beslutet kan antas innebära att strandskyddet enligt 7 kap. MB upphävs i strid med gällande bestämmelser, 11 kap. 10 § andra stycket 4 punkten PBL. Att länsstyrelsen bedömt planen som godtagbar i en fråga som länsstyrelsen ska bevaka som regional planmyndighet innebär i många fall att det inte finns skäl för den överprövande myndigheten att frångå den bedömningen. Det finns dock inget som hindrar att den överprövande myndigheten gör en annan bedömning (se MÖD 2014:12 och MÖD 2016:13). Mark- och miljödomstolen konstaterar att kommunen bedömt att det funnits särskilda skäl för ett upphävande enligt 7 kap. 18 c § punkten 1, 2, 3 och 4. Av handlingarna i målet framgår att länsstyrelsen i sitt samrådsyttrande och granskningsyttrande framförde synpunkter på att det inte fanns särskilda skäl för att upphäva strandskyddet för tre nya tomter i södra planområdet. Efter granskningstiden har detaljplaneförslaget justerats med hänsyn till länsstyrelsens synpunkt och länsstyrelsen har därefter i enlighet med bestämmelsen i 11 kap. 10 § PBL den 28 april 2016 beslutat att inte överpröva kommunens beslut att anta detaljplanen. Länsstyrelsen har således bedömt att detaljplanebeslutet inte kan antas innebära att strandskyddet upphävts i strid med gällande bestämmelser. Enligt mark- och miljödomstolens mening saknas skäl att göra någon annan bedömning än den som länsstyrelsen har gjort i denna del. Det finns därför ingen anledning att upphäva detaljplanen på denna grund.

Vad gäller de invändningar som framförts angående planens påverkan på berörda riksintressen gör mark- och miljödomstolen följande bedömning. Uppgiften att bevaka riksintressena under planarbetets gång åligger, likt strandskyddet, i första hand kommunen och länsstyrelsen såsom företrädare för allmänna intressen. Länsstyrelse

har alltså att överpröva anslagandebeslutet om genomförande av planen kan antas innebära bl.a. att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. MB inte tillgodoses. Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande den 11 november 2015 uppgett att planförslaget inte aktualiserar några frågor som kan föranleda prövning enligt 11 kap. 10 § PBL avseende riksintresse enligt 3 eller 4 kap. MB. Mark- och miljödomstolen konstaterar att i stort sett hela Sveriges sydöstra kustområde har höga natur-, kultur- och friluftsvärden som ska beaktas i den fysiska planeringen. Domstolen noterar att det idag finns ca 35 bostadsfastigheter inom planområdet, flertalet längs havsstranden. Domstolen kan vidare konstatera att hänsyn tagits till de lokala förutsättningarna under planprocessen, vilket framgår av planbeskrivningen samt samråds- och granskningsutlåtandet. Sammantaget finner mark- och miljödomstolen att det inte har framkommit några omständigheter som ger skäl för att göra en annan bedömning vad gäller planens påverkan på riksintressen än den länsstyrelsen har gjort. Att klagandena har anfört att planen påverkar riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB utgör inte skäl att upphäva kommunens beslut att anta den aktuella detaljplanen.

Miljöpåverkan och behovet av MKB

Enligt bestämmelsen i 4 kap. 34 § PBL ska en MKB upprättas om genomförandet av en detaljplanen kan antas få en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för exempelvis en hamn för fritidsbåtar. Vid bedömningen av om detaljplanen i detta fall kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska, enligt bestämmelserna i 2 kap. 5 § plan- och byggförordningen, (2011:338), PBF, kriterierna i Bilaga 2 MKBF tillämpas. I planarbetet har kommunen i ett särskilt dokument, Behovsbedömning, analyserat och bedömt om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Kommunen har funnit att planförslaget inte kan anses medföra en betydande miljöpåverkan i den mening som avses i 4 kap. 34 § PBL. Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande uppgett att länsstyrelsen delar kommunens bedömning.

Mark- och miljödomstolen anser att de utredningar som utgör underlag för kommunens bedömning gällande miljöpåverkan och behovet av att upprätta en MKB är tillräckliga för att bedöma om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan

eller inte. Domstolen instämmer i kommunens och länsstyrelsens bedömningar att det inte förligger något behov av att upprätta en MKB.

Värdeminskning av fastigheterna och andra olägenheter till följd av planförslaget I.W. och H.W. har anfört att om detaljplanen realiserar innebär detta en betydande värdeminskning av de närmast intilliggande fastigheter-na och hänvisar till Regeringsbeslut M1999/181/Hs/P.

Det aktuella regeringsavgörandet avsåg en detaljplan där en väg över en viss fastighet skulle komma att trafikeras av ytterligare biltrafik. Detta skulle innebära en sådan olägenhet för fastighetsägaren att fördelarna med detaljplanen inte översteg de olägenheter som den valda lösningen av vägfrågan medförde för fastighetsägaren. Även om fastighetsägaren framfört värdeminskning som ett argument så var regeringens bedömning att olägenheten i form av ytterligare trafik över fastigheten medförde att detaljplanen skulle upphävas.

Enligt bestämmelserna i 2 kap. 9 § PBL ska planläggning ske så att mark- och vattenanvändningen inte medför en betydande olägenhet. Med betydande olägenhet avses en mycket omfattande olägenhet. Principiellt skulle en föreslagen åtgärd i en detaljplan kunna innebära att en fastighets värde minskar. En bedömning måste då göras om åtgärden som förorsakar värdeminskningen innebär en betydande olägenhet för fastighetsägaren. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning innebär utökningen av båthamnen och tillskottet av bostäder i enlighet med detaljplanen inte en sådan betydande olägenhet som avses i 2 kap. 9 § PBL. Detaljplanen ska av den anledningen inte upphävas.

Allmänna och enskilda intressen

Som framgår ovan är det framförallt en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Enligt 2 kap. 1 § PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen. I planprocessen ges möjlighet för de närmast berörda att lämna synpunkter och förslag på planförslaget. Dessa synpunkter och förslag

sammanställs och bemöts av kommunen i en samrådsredogörelse och/eller granskningsutlåtande. Så har också skett i förevarande planförslag.

Ett upprättande av en detaljplan innebär att kommunen tvingas väga olika allmänna och enskilda intressen mot varandra. Kommunen har på ett tydligt sätt redovisat och bemött inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse och ett granskningsutlåtande. Mark- och miljödomstolen kan inte finna att Oskarshamns kommun hanterat detaljplanen på ett felaktigt sätt. Mark- och miljödomstolen finner inte heller att kommunen har gjort en felaktig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen eller olika enskilda intressen. Enskilda intressen har således inte åsidosatts. Vad I.W. och H.W. har anfört om att hänsyn inte har tagits till klagandenas intressen utgör således inte skäl för att upphäva beslutet.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att markanvändningen enligt den nu föreslagna detaljplanen ligger inom ramen för vad den kommunala självbestämmanderätten enligt PBL medger. Det har heller inte framkommit formella skäl för att upphäva planen. Vad klagandena anför i sina respektive överklaganden ändrar inte domstolens bedömning. Överklagandena skall därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 3 oktober 2017.

Lena Pettersson

Lars Fransson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lena Pettersson, ordförande, och tekniska rådet Lars Fransson. Föredragande har varit beredningsjuristen Johanna Forsberg.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.